

Onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen in Rotterdam

Een rapportage van Stichting Ouders010

Inleiding

Het primair onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen heeft de laatste jaren steeds meer aandacht gekregen van Rotterdamse schoolbesturen. De Stichting Ouders010 is de inspanningen van de scholen niet ontgaan. Toch ontvingen wij signalen van ouders dat het nog beter kan en moet. Het huidige aanbod sluit nog onvoldoende aan op de behoeften van de leerlingen.

Reden voor de Stichting Ouders010 om een onderzoek te doen naar de stand van zaken van het hoogbegaafdenonderwijs op Rotterdamse basisscholen. In deze rapportage brengen we de wensen en ideeën van Rotterdamse ouders met hoogbegaafde kinderen in kaart en doen we een aantal aanbevelingen om het aanbod te versterken.

Deze rapportage staat niet op zichzelf, maar past in een reeks onderzoeken naar passend onderwijs in Rotterdam. Zo zullen er onderzoeken volgen naar passend onderwijs voor kinderen met ADHD en dyslexie. In het voorjaar van 2017 brengen we een onderzoeksrapportage uit over passend onderwijs aan hoogbegaafde leerlingen in het voortgezet onderwijs.

Onderzoek Stichting Ouders 010

Voor het onderzoek naar passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen in het primair onderwijs hebben we zowel individuele als groepsgesprekken gevoerd. De gesprekken met de ouders kregen vorm aan de hand van vragen en stellingen over het huidige beschikbare onderwijsaanbod voor hoogbegaafde kinderen.

We hebben voor dit onderzoek geen ouders weten te vinden die hun kind thuishouden omdat er geen passende onderwijsvorm voor hun kind is. Toch heeft de Stichting Ouders010 de indruk dat een deel van de Rotterdamse 'thuiszitters' hoogbegaafde kinderen betreft. Dit zou nader moeten worden onderzocht.

Problematiek: onvoldoende erkenning, geld en aanbod

Hoogbegaafde kinderen zijn uitzonderlijk intelligent en leren snel. Het is belangrijk dat ze voldoende worden uitgedaagd en op hun eigen niveau worden aangesproken. Het gaat niet alleen om de cognitieve, maar ook om de sociale en emotionele ontwikkeling van hoogbegaafde kinderen. Extra lesstof of een klas overslaan is dan ook niet de enige oplossing. Hoogbegaafdheid vereist ook een andere manier van omgaan met het kind. Hun originele manier van denken en afwijkende interesses worden wel verward met bijvoorbeeld autisme. Door miskennis en onbegrip van hun anderszijn vertonen hoogbegaafde kinderen kunnen verstorend gedrag laten zien. De kinderen lopen

emotioneel vast, wat zich onder andere uit in faalangst, tics, depressies, nachtmerries en onderpresteren. Ouders beschrijven hun kinderen als gevoelig, onzeker en angstig. Een deel van de hoogbegaafde kinderen heeft een laag zelfbeeld en is hoogsensitief.

Onvoldoende geld

Rotterdamse scholen in het reguliere basisonderwijs krijgen geen extra geld voor passend onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen. Omdat hoogbegaafdheid niet als stoornis wordt gezien, komen de scholen niet in aanmerking voor een vergoeding. Geld dat beschikbaar is voor speciaal onderwijs gaat naar leerlingen met een erkende stoornis, zoals autisme, adhd of zwakbegaafdheid.

Onvoldoende aanbod

Het reguliere schoolsysteem is onvoldoende toegerust op hoogbegaafde leerlingen en houdt te weinig rekening met deze aparte doelgroep. De leerlingen en hun ouders moeten zich grotendeels zelf zien te redden. Soms treffen ze een welwillende leraar die de problematiek kent en daarop kan inspelen, maar vaker is dit niet het geval. De kennis over hoogbegaafdheid binnen de scholen is beperkt en de kwaliteit van het aanbod is sterk wisselend. Is er wel speciaal aanbod, dan is dit vaak een tijdelijke opleving en niet structureel.

‘De wet op passend onderwijs geldt blijkbaar niet voor hoogbegaafden’ *Uit een interview met een Rotterdamse ouder met een hoogbegaafd kind*

Schoolkeuze voor hoogbegaafde leerlingen: binnen of buiten Rotterdam?

Hoogbegaafde kinderen hebben moeite met het reguliere schoolsysteem omdat het onvoldoende rekening met ze houdt. Toch moeten ouders een school kiezen voor hun kind. Wat kiezen ze? Alle ouders die we voor dit onderzoek hebben gesproken stellen het geluk van hun kind voorop. Voor hun keuze zijn er momenteel grofweg twee opties: het reguliere onderwijs in Rotterdam of (speciaal) fulltime hoogbegaafdenonderwijs in een andere gemeente.

1. In Rotterdam

Veruit de grootste groep ouders met een hoogbegaafd kind kiest voor een school in het reguliere onderwijs. Zij geven de voorkeur aan een school in hun eigen woonplaats. Een deel van hen is tevreden met het huidige aanbod. Hun kind redt zich binnen een reguliere school, al krijgt het niet het onderwijs dat nodig is. Daarbij hopen ze op uitbreiding van het aanbod voor hoogbegaafde leerlingen.

Een deel van deze groep ouders ziet (ernstige) emotionele en cognitieve problemen rond hun kind. Ze geven aan dat het aanbod en de kennis over hoogbegaafdheid op de scholen sterk kan

verbeteren. Ouders ervaren dat ze afhankelijk zijn van de leerkracht die ze treffen. Ze spreken over slechte begeleiding, onkunde en verwachtingen die niet worden waargemaakt. Al deze ouders kiezen toch voor het reguliere onderwijs, omdat dit dichterbij huis is en omdat de school voor hun kind de basis vormt voor omgang in de samenleving.

De Plusklas

Sommige Rotterdamse basisscholen kennen een zogenoemde Plusklas. Deze is bedoeld voor snelle leerlingen die behoefte hebben aan extra lesstof. In een Plusklas zitten niet alleen hoogbegaafde leerlingen, maar ook 'gewone' begaafde leerlingen (vwo-niveau) die meer lesstof aankunnen. Tussen begaafde en hoogbegaafde leerlingen zit echter een verschil. Ook voor de Plusklas geldt dat de leraar rekening moet houden met het anders zijn van hoogbegaafde kinderen. Zoals gezegd hebben zij meer nodig dan cognitieve uitdaging. Omdat de hoogbegaafde leerlingen ook in de Plusklas niet de juiste aandacht krijgen, vertonen ze ook daar vaak onhandelbaar gedrag. Sommige ouders vertelden dat hun kind niet meer wordt toegelaten tot de Plusklas vanwege dat afwijkende gedrag. Ook zijn er grote verschillen in kwaliteit en niveau tussen de Plusklassen.

2. Buiten Rotterdam

Een kleine groep ouders kiest uit nood voor een oplossing buiten Rotterdam. Deze ouders ervaren dat hun kind te veel emotioneel in de knel komt door de afwezigheid van passend onderwijs. Buiten Rotterdam heeft een aantal scholen een speciale hoogbegaafdenafdeling of speciaal onderwijs met de juiste kennis over hoogbegaafdheid. Ouders kunnen hiervoor terecht in onder andere Gouda, Dordrecht en Zoetermeer. Voordat ouders hiertoe beslissen hebben hun kinderen vaak al diverse Rotterdamse scholen geprobeerd. Grote nadeel is de reistijd en reiskosten die hieraan verbonden zijn. Dat heeft impact op het hele gezin. De afstand is ook niet wenselijk met het oog op sociale ontwikkeling: vriendjes en vriendinnetjes wonen niet in de buurt.

'Er is veel aandacht voor zwakke leerlingen. Het idee dat slimme kinderen zichzelf wel redden is zeer hardnekkig'
Uit een groeps gesprek met ouders van hoogbegaafde kinderen

Conclusie en aanbevelingen

De Stichting Ouders010 vindt dat hoogbegaafdenonderwijs expliciet moet worden benoemd in het Rotterdamse onderwijsbeleid en daarin structureel moet worden verankerd.

Naar aanleiding van ons onderzoek adviseren wij voor dat beleid het volgende.

1. *Zorg voor betere ondersteuning voor hoogbegaafde leerlingen in het reguliere onderwijs.* In dit rapport hebben we al op een aantal wensen van ouders gewezen, zoals deskundige leraren en voldoende gevarieerd aanbod. Als belangrijke stap naar verbetering stellen we voor de Plusklassen te versterken en het aantal uren uit te breiden. Voor elke hoogbegaafde

leerling in Rotterdam moet een Plusklas met een HB-deskundige bereikbaar zijn, danwel op de eigen school, danwel op een andere school in de buurt. Bouw daarbij meer flexibiliteit en variatie in: voor de ene leerling volstaat een paar uur, een ander heeft behoefte aan meer uren.

2. *Stimuleer de samenwerking tussen de scholen op het gebied van hoogbegaafdenonderwijs.*

Omdat het per school meestal maar om een paar leerlingen gaat, is samenwerking tussen scholen noodzakelijk. Door kennis en financiën te bundelen kunnen scholen gezamenlijk zorgen voor een passend aanbod voor deze specifieke doelgroep. Stel daarbij liefst een deskundige leerkracht aan die een specifieke opleiding heeft op het gebied van hoogbegaafdheid.

3. *Regel de bekostiging*

Ouders met een hoogbegaafd kind hebben extra uitgaven, zoals voor het stellen van de diagnose en het volgen van lessen in de Plusklas. Veel ouders betalen dit zelf, maar lang niet alle ouders hebben hiertoe de middelen. Het is onduidelijk hoe het gaat met kinderen van wie de ouders geen geld hebben om hun kind te laten testen of om passend onderwijs te betalen. Bovendien komt het nogal eens voor dat binnen een gezin meerdere kinderen hoogbegaafd zijn. Dit betekent dat ouders voor meer kinderen hoge kosten moeten maken. De huidige situatie wordt als onrechtvaardig ervaren. Waarom is er wel geld voor kinderen met een stoornis of laag IQ en niet voor kinderen met een hoog IQ? De Stichting Ouders010 pleit daarom voor kostenloos passend onderwijs voor iedere hoogbegaafde leerling.

4. *Organiseer een brugjaar of tussenjaar*

Sommige hoogbegaafde leerlingen slaan één of meer klassen over. Ze zijn dan echter vaak nog te jong om naar het voortgezet onderwijs door te stromen. Oplossing is een tussenjaar, brugjaar of een schakelklas met deskundige docenten, waarin deze leerlingen zich ook sociaal en emotioneel kunnen ontwikkelen. Als hoogbegaafde leerlingen onder elkaar zullen ze zichzelf en elkaar ook beter leren begrijpen.

5. *Voorkom ernstiger problemen door vroegsignalering vanaf de peuterleeftijd.*

Er komt steeds meer aandacht voor vroegsignalering van achterstanden in de ontwikkeling van kinderen. Helaas geldt dit nog niet voldoende voor jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong. Toch is het vroeg opmerken van afwijkende cognitieve en sociale ontwikkeling in het belang van hoogbegaafde kinderen. Ouders geven aan dat hun kind al vanaf de peuterleeftijd begeleiding nodig heeft. Zelfs op driejarige leeftijd nemen ze al anders waar en denken ze anders na. Het is belangrijk dat het kind al op deze leeftijd begrip en aandacht ervaart. Door vroegsignalering vanaf de peuterleeftijd kunnen leer- en gedragsproblemen op latere leeftijd worden voorkomen. Hier ligt een taak voor Rotterdamse peuterspeelzalen, kinderdagverblijven en de laagste groepen in het reguliere

basisonderwijs.

6. *Ontwikkel een fulltime hoogbegaafdenschool in Rotterdam van hoge kwaliteit.*

Er is behoefte aan speciaal hoogbegaafdenonderwijs in Rotterdam. Fulltime en met gespecialiseerde docenten. Veel ouders die wij voor dit onderzoek spraken vinden het onbegrijpelijk dat een stad als Rotterdam deze vorm van onderwijs niet aanbiedt. De inspanning van een aantal Rotterdamse ouders van Stichting H4O, die zich hard maken voor fulltime hoogbegaafdenonderwijs in Rotterdam, heeft resultaat opgeleverd. Kind en Onderwijs heeft de wens van deze ouders opgepakt en is een samenwerking met hen aangegaan. In schooljaar 2016/2017 start op de Rotterdamse Talmaschool een afdeling fulltime hoogbegaafdenonderwijs vanaf groep 4. Wij juichen dit als Stichting Ouders 010 van harte toe, maar wij vinden dit nog niet voldoende. Zo is er onder andere ook fulltime aanbod nodig voor kinderen jonger dan acht jaar. Ouders moeten bovendien een hoog bedrag betalen om hun kind op de Talmaschool te kunnen inschrijven voor het hoogbegaafden onderwijs. Ouders010 maakt zich ook zorgen over de toekomst van dit type onderwijs: Blijft dit type onderwijs alleen toegankelijk voor kinderen van ouders met voldoende financiële middelen, of zal in de toekomst aan alle hoogbegaafde kinderen in Rotterdam dit onderwijs kosteloos worden aangeboden? Zal Rotterdam dit initiatief blijvend ondersteunen, of zal het initiatief ten onder gaan door gebrek aan structurele financiële ondersteuning, zoals in andere grote steden is gebeurd? Ouders010 ziet het als een kans voor gemeente, schoolbesturen en samenwerkingsverbanden in Rotterdam om dit bijzondere ouderinitiatief tot een blijvend succes te maken.

12 september 2016